

DELAVEC

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokraj. odbor GDSJ.)

Izhaja vsako soboto.

Uredništvo in uprava:

Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6/II.

Stane posamezna št. 75 p, mesečno 3 Din, celoletno 35 Din. — Za člane izvod po 60 p.

Oglasi: prostor 1×55 mm 1.50 Din.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani, ter opremljeni s štamp. dolične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

KOVINARSKI:

Kako se bojujmo?

Pod tem naslovom je izšel v zadnji številki »Delavca« članek, ki opozarja na predstolečo industrijsko krizo, oziroma opozarja delavstvo, kako se mora v tem položaju zadržati. Med drugim pravi članek, da kapitalisti take slučaje izrabijo na zboljšanje svojega položaja. Da si svoj položaj izboljšajo uporabljajo vsa sredstva. Kratko povedano, njih želja je nam nasprotna. Njihova želja je: »daljši delavni čas in nizke mezde«, naša pa: »krajši delavni čas in višje mezde«.

Boj strokovno organiziranega proletariata se vrši predvsem za izboljšanje ekonomskega položaja delavstva, to je za boljše delovne pogoje. Kako težki so taki boji, mislim da bo vsak delavec sam vedel, predvsem pa zaupniki. Delavstvo stavlja svoje zahteve podjetniku vedno takrat, kadar ve, da ima podjetnik do konjunkturo in ve, da podjetniku ne vseeno, ako se mu ustavi obrat.

Če delavstvo ve, da ima od podjetnika le takrat kaj za pričakovati, kadar ima podjetje konjunkturo, mora tudi vedeti, da bo podjetnik takrat, ko ne bo imel konjunkturo, skušal delavstvu vse to, kar si je preje s težkim bojem priborilo, odvzeti.

Naši reakcionarni jugoslovanski kapitalisti streme predvsem za tem, da podaljšajo delavni čas in zdi se mi, da je ta kriza, ki se pojavlja, le splošen napad na 8-urni delavnik. Ta kriza se umetno širi, in sicer na migljaj Zveze industrijev, ki ima svojo potuho v reakcionarnem zakonu o zaščiti delavcev.

Ker v tem zakonu ni izrecno rečeno, da se v vseh podjetjih brez nadaljnjega delavski čas lahko podaljša, temveč, da mora prizadeto delavstvo šele za to glasovati in ker delavstvo — vsaj pretežna večina — za kaj takega ne bo glasovala, je gotovo, da kapitalisti sedaj to krizo izrabljajo za doseg svojega cilja, to je: za daljši delavni čas in nižje mezde.

V takih slučajih imajo najtežje stališče delavski zaupniki in pa funkcionarji strokovnih organizacij, in sicer radi nezavednosti, ki je še v vrstah proletariata. Vsak količkaj zaveden delavec ve, da je v takih momentih le nezaveden del delavstva v podjetju orožje podjetnika, za doseg svojega cilja. Radi tega bo vsak podjetnik gledal na to, da se iznebi predvsem organiziranega delavstva, zlasti onih, ki delavstvo v podjetju podučujejo in vzgajajo k razrednemu boju. Ker, dokler bodo taki v tovarni, ne bo mogel vsiliti delavstvu svoje volje. Seveda jih ne

postavi na cesto vse naenkrat, temveč skuša polagoma vplivati na celokupno delavstvo, in sicer na ta način, da začne predvsem z znižanjem akordnih nastavk, kršenjem pogodbe in drugimi odtegljaji. V takih slučajih bodo zaupniki pri podjetniku intervenirali, na kar bo podjetnikov odgovor čisto kratek: **komur ni všeč, naj gre.** Četovo je, da delavci z boljšo kvalifikacijo, ki so obenem tudi steber organizacije, s takim odgovorom niso zadovoljni, ker niso vajeni na teror podjetnika, zato odhajajo in prodajajo svojo delovno silo drugemu kapitalistu in mogoče še za slabše pogoje, kakor prvemu, samo za to, da se niso uklonili prvemu.

S tem je podjetnik že dosegel to, da je ostalemu delavstvu pokazal, da je on gospodar hiše in začel bo groziti z zaprtjem podjetja in skrajšanjem delovnega časa, ali pa da bo ostalo delavstvo, ki s tem tudi ni zadovoljno, izprl. Seveda se pri vsi tej mahinaciji vedno izgovarja na gospodarsko krizo, ne misli pa na drugo, kakor kako bo napravil iz ostalih delavcev, delavce brez lastne volje.

Torej nekaj jih je šlo samih, ker se niso pustili terorizirati, nekaj jih je pa izprl. Sedaj pa nastane vprašanje, kaj pa oni, ki so ostali? Čisto gotovo je, da jih je veliko med njimi, ki se zavedajo podjetnikove mahinacije in niso pripravljeni poklekniti. Veliko jih je pa nezavednih, ki bodo seveda brezpogojno sprejeli podjetnikove pogoje.

Ko je podjetnik to dosegel, bo skušal delavstvu, ki je ostalo v obratu, usiliti svoje delovne pogoje in bo zato zopet porabil vse mahinacije. Predvsem bo, da bo stvar na zunaj malo lepše izgledala, skrajšal delavni čas in akordne nastavke. Gledal bo tudi na to, da bo to delavstvo razdvojil in to zopet na zelo umeten način, tako da bo delavstvo kakor zgoraj omenjeno, ki ni pripravljeno sprejeti vseh podjetnikovih pogojev (organizirane) polagoma pripravil do tega, in sicer jim bo prikrajšal na zaslužku na ta način, da bo bo indifrentni delavci delali vse delavne dni v tednu, mogoče še nadure in v akordu, ostalim organiziranim delavcem pa bo skrajšal delavne dni, od nadur pri njih še govora ne more biti. To se pravi, da jih bo izstradal in tako prisilil sprejeti njegove delovne pogoje.

Kdo so pa ti indifrentni delavci?

V prvo grupo spadajo delavci, ki so člani onih strokovnih organizacij, ki nimajo v programu razrednega boja, ki stojijo na verski ali narodni podlagi in nimajo

pojma o razrednem boju, temveč so prvi po večini verski fanatiki in je njihov program v reuk: »Delaj, kakor da bi večno živel in moli, kakor da bi jutri umrl,« drugi so pa narodni fanatiki, ki so vse drugo, kakor pa razredno zavedni delavci in mislijo, da bodo s fašizmom rešili svet iz verig kapitalističnega jarma. K tem lahko prištejemo še nekaj, iz naših strokovnih organizacij izključenih »streberjev«, ki so skoraj najslabši, ker skušajo delavstvo odvrčati od organizacije in jih s tem seveda odvrčati od navodil, ki jih organizacija v takih slučajih izdaja.

V drugo grupo pa spadajo ljudje, katerih delo je za podjetje jako malo vredno. To po večini niso polnovredni delavci in so zelo navezani na podjetnika, ker nimajo upanja pri drugem podjetju dobiti službo. To so mnogokrat delavci brez lastne volje, ki so prišli že v leta, v katerih se težko najde drugo službo. Ako slediš mišljenju teh delavcev, prideš do zaključka, da so to ljudje, ki nimajo zaupanja do samega sebe, ki imajo strah pred brezposelnostjo in mislijo, da bi bila to njih največja nesreča. Takih delavci nimajo poguma v boju za boljše delovne pogoje, seveda jim tudi ni vseeno, ako se delovni čas podaljša in mezde skrajšajo, ampak oni so naposled tudi s tem zadovoljni, samo da jim je trajno delo zadržano.

Vsa ta zgoraj naštetá sredstva uporabljajo kapitalisti samo za to, da delavstvo izstradajo. Izstradajo pa delavstvo zato, da mu **usiliti slabše delovne pogoje.**

Ker pa kapitalisti svoje tovarne niso postavili za krize, temveč zato, da bodo večali svoj kapital, in ker brez delavskih žuljev svojega kapitala ne bodo večali, naj vsak razredno zavedni delavec v svojem obratu vztraja, in če je kriza res taka, naj se delavni čas za vse enako skrajša, to se pravi, da naj bo gospodarski položaj vseh delavcev enak. Ne pa, da se del delavstva odpusti zato, da bo drugi del lahko nekaj ur na teden več delal. Če pa kapitalisti tega ne bodo hoteli upoštevati, bomo pa vedeli, da jim gre za podaljšanje delavnega časa, za kar seveda rabi rezervno delovno armado.

Slej ko prej bodo pa kapitalisti morali računati s strokovnimi organizacijami in prepričali se bodo, da je **dober delavec tudi dobro organiziran** in da brez dobrih delavcev ne bodo mogli delati.

Napad na 8urni delavnik.

Največja pridobitev proletariata po svetovni vojni je 8urni delavni čas, ki ga napada jugoslovanski kapitalizem od dne do dne z vedno večjo silo. V doseg svo-

jega cilja se poslužuje vsakovrstnih sredstev, izmed katerih mu je delavska nezavednost najljubša in najuspešnejša.

Predpriprave so se vršile celo leto. Delavstvu so usiljevali čezurno in akordno delo. Ker se je več proizvajalo, kakor je bilo naročil, je nastala brezposelnost, katero izrablja kapitalizem na različne načine. V podjetjih, kjer je upeljan za delavstvo skrajno škodljivi akordni sistem, znižujejo akordne nastavke, kjer pa ni akordnega sistema, zahtevajo od delavcev, da se zavežejo 9 ali 10 urnemu delavniku, z grožnjo, da bodo v nasprotnem slučaju odpuščeni.

Temu se je mogoče upreti le tam, kjer je delavstvo zavedno in sicer z enotnim nastopom. Če je konjunktura v podjetju res slaba, treba skrajšati delavni čas ali praznovati en delavni dan v tednu.

Vsak delavec se mora zavedati, če dopusti da podjetnik vrže danes na cesto njegovega sodelavca, bo isti primoran ju-

tri sprejeti delo pod slabšimi pogoji, in ti pogoji bodo veljali tudi zanj. Če teh pogojev ne bo sprejel, bode podjetnik odpuštil njega in to se bo vršilo tako dolgo, da bodo izpolnjene vse zahteve podjetnika.

Iz vseh poizkusov, ki jih uprizarjajo zadnje čase podjetniki (Strojne tovarne in livarne v Ljubljani!) je razvidno, da se delodajalci z vsemi močmi prizadevajo, da bi uvedli podaljšanje delavnega časa. Taki poizkusi podjetnikov se sicer ne dajo podpreti s stvarnimi dokazi, toda oni se niti toliko ne trudijo, temveč kažejo pest.

Take pojave opazamo danes po vsem svetu. Jasno se ločita dva tabora: delavstvo, ki zahteva težko priborjeni 8 urni delavni čas in kapitaliste, ki hočejo zopetno uvedbo 10 urnega delavnega časa ali pa še več.

Jasno je, da delavstvo Surnega delavnega časa ne bo moglo obraniti brez boja pred napadi podjetnikov.

Mirovni kongres v Haagu.

Tudi oni, ki se vzdržujejo vseh predsodkov, bodo priznali, da je bil mirovni kongres v Haagu velika manifestacija za svetovni mir. Toda to velja predvsem za zunanji vtis, ki ga je kongres napravil. Kdor pa pozna natančneje govore zagovornikov miru, ta bo priznal, da bo imel kongres tudi dalekosežne posledice. Na kongresu pač ni bilo med 600 zastopniki in zastopnicami iz vseh dežel takih, ki bi ne bili prežeti z idejo resničnega miru in gnusom na vojno. Delavski zastopniki, ki so na kongresu s svojo veliko večino prevladovali, so dokazovali grozne posledice svetovne vojne za delavstvo. Te posledice so tako žalostne, da ne more noben delavski voditelj glasovati proti klicu: »Nikdar nobene vojne več!«

Brez delavcev bi bil boj za mir nemogoč; skupno z delavstvom in njegovimi strokovnimi organizacijami pa bo boj v veliki meri uspel.

Brezpogojno so se postavili vsi zagovorniki svetovnega miru (pacifisti) na stališče rimskega kongresa amsterdamske strokovne internacionale.

»Res je,« je rekel nemški profesor Quidde proti ruskemu zastopniku Radeku (komunist), »da pomeni splošna stavka klic proti novim vojnám in socialno revolucijo.«

Da so komunistični zastopniki iz Rusije, ki so se udeležili kongresa, porabili to priliko in nastopili kot apostoli »enotne fronte proletariata«, to je jasno. Govorili so vsi kakor nedolžne ovce, toda cel svet jih pozna kot volkove. Trudili so se, da bi napravili na kongresu velik vtis in nesoglasje. V kratkem govoru je s. Abramovič (ruski socialist) kljub temu obsodil z uničujočo obsodbo ruski vladni režim, ki ga je ves kongres obsojal.

Trgovski nastavljeni.

Trgovski nastavljeni, posebno konzumnega društva za Slovenijo, kakor tudi drugih tvrdk, so bili združeni v »Osrednjem društvu trgovskih nastavljenecv za Slovenijo«. Organizacija je bila pozneje oblastveno razpuščena, v zadnjem času pa je začela zopet delovati. Centrala se nahaja sedaj v Mariboru, ker Ljubljana baje ni bila toliko močna, da bi organizacijo spravila zopet v življenje.

Imel je Radek prav le v tem, da je navajal dejstvo, da ni prav, da se govori na kongresu le proti novim vojnám v bodočnosti, medtem ko se v istem času vrše v Londonu in Lozani posvetovanja o vojaških pohodih na Turškem. Govori vseh zastopnikov pa so dokazali, da isti na to niso pozabili, in da odklanjajo dejanja svojih vlad in se proti njim bore z vsemi močmi. Pokazal je to rimski sklep za splošno stavko.

Toda ali je delavsko gibanje zmožno danes uprizoriti splošne stavke? Ali bo to toliko vplivalo na delavstvo, da bo uničilo vse vojaške transporte in onemogočilo prevažanje municije. Dvomimo, toda proletariat je treba kljub temu vzgojiti za tako akcijo in kongres v Haagu je v veliki meri izvršil vse predpriprave.

Bodoča naloga strokovnih organizacij bo, da raziasnijo vprašanje vojne in oborožene obrambe. V delavskem gibanju ne sme utihniti klic: »Nikdar nobene vojne več!«

Mirovni kongres je pripravil tla novim delavskim akcijam in njegove sklepe hočemo v kratkem posneti.

Vojna je bič človeštva in posebno delavstva.

V vojni je proletariat vedno premaganec, kapitalizem pa zmagovalec.

V vojni ne mori in slabi delavstvo samo imperializem in kapitalizem, ampak tudi samega sebe.

Vsak poraz proletariata ene dežele pomeni tudi poraz mednarodnega proletariata in zmago mednarodnega kapitalizma.

Zato je dolžnost delavstva vseh dežel, da vodi z vsemi sredstvi, ki so mu na razpolago, boj proti vojni in njenim vzrokom v parlamentih in izven njih.

(Konec prih.)

Sedanje vodstvo organizacije pa je drugega mnenja. Sicer so v vodstvu organizacije znani socialisti, ljudje, ki se udeležujejo v socialističnem pokretu in ki pravijo, da so razredno zavedni.

Vendar pa ta organizacija, v kateri so včlanjeni ponajveč nastavljeni konzumnega društva ni članica Strokovne komisije, pač pa se zedinjuje, kakor čitamo v 9. številu »Glasila« zasebnih nameščencev z »Društvom zasebnih nameščencev za Slovenijo« v Ljubljani, ki je popolnoma meščanska organizacija.

Ne vemo kako mislijo člani — trgovski nastavljeni o tej združitvi. Če se s tem strinjajo, potem moramo le konstatirati, da so pozabili, da se tudi oni nahajajo v proletarski službi, potem so pozabili, da je konzum delavska institucija, katero vzdržuje razredno zaveden proletariat.

Da se organizacija ne priključi Strokovni komisiji, so vzrok taktična nasprotstva. Toda tudi taktična nasprotstva se morajo podvreči disciplini in redu. Predvsem pa je vzrok, da se organizacija ne priključi Strokovni komisiji ta, ker manjka razredne zavesti.

Vse trgovske nastavljenice, posebno od konzumnega društva, opozarjamo, da se naj za svojo organizacijo bolj zanimajo, da jo ne bodo njeni voditelji — socialisti zavlekli med meščanske organizacije.

Strokovna komisija za Slovenijo je ustanovila »Splošno strokovno organizacijo za Slovenijo« z namenom, da vzdrži vse pri njej še neorganizirane stroke. Če se bo Vaša organizacija združila z »Društvom zasebnih nameščencev« ji povejte, da takih združitvev ne boste podpirali in prestopite v Sekcijo trgovskih nastavljenecv »Splošne strokovne organizacije za Slovenijo«.

Vodstvo organizacije v Mariboru pa naj dobro premisli kaj je razredna zavest in kaj so zveze z meščanskimi organizacijami.

Iz organizacij.

KOVINARSKA STROKA.

Pokrajinski kongres. Ker kongres kovinarjev v Zagrebu ni uspel, kakor smo to pričakovali je centralni odbor O. D. K. na svoji XXI. seji, dne 4. I. 1923 sklenil, da se pokrajinski kongres, ki je bil sklican za 28. I. 1923 na Jesenicah, preloži na 1., 2. in eventualno tudi 3. aprila 1923.

Ravnotako je sklenil spremeniti tudi začasni dnevni red in sicer takole:

1. Otvoritev kongresa.
2. Volitev kongresnega predsednika in verifikacijskega odseka.
3. Poročilo centr. odbora: a) tajnika, b) blagajnika, c) kontrole.
4. Sprememba pravilnika.
5. Socialna politika.
6. Stavkovna in tarifna politika.
7. Organizacijski tisk.
8. Gospodarska politika.
9. Volitev novega odbora, nadzorstva in razsodišča.
10. Razno.

Ta dnevni red se bo spremenil v toliko, v kolikor bodo poslale podružnice svoje predloge.

V imenu centralnega odbora O. D. K.

Predsednik:

Tajnik:

F. Svetek, l. r.

Joža Golmajer, l. r.

Kamišk. Razmere v tukajšnji tovarni železne in barvarske robe d. d. »Titan« so postale neznošne, zato se čutimo dolžni, da široki javnosti navedemo mali primer brutalnosti nekaterih ljudi v tukajšnjem podjetju. Plača je daleč pod tržnimi cenami, ki neprenehoma rastejo, medtem ko se plače (če se to plača imenovati more) sistematično znižujejo, s pomočjo akorda, pri katerem se navadno niti temeljna plača ne zasluži. Pač pa se često dogaja, da delavka v akordu cel teden (48 ur) zasluži po 180—200 K. Zatoraj bodi naše geslo: dol z akordnim delom! Najspodobnejši za šikaniranje delavcev je g. mojster v oddelku za spojnice (ime za enkrat zamolčimo), ki vpije nad delavci in jim daje vse mogoče priimke, ter celo žuga s pestjo, kakor pravi »batinaš«. Isti g. mojster je tudi odpustil zakonito izvoljeno zaupnico dotičnega oddelka ali radi intervencije ostalih zaupnikov jo je moral sprejeti nazaj. Ali zdaj jo je začel šikanirati na vse mogoče načine, da bi jo tako odpravil, toda mi delavci smo zavedni in naša moč se krepi od dne do dne in zato ga svari- mo, naj ne jemlje v poštev protekcije in naj neha s šikanami, ker drugače mu bo- mo v prihodnjč poslali bolj v srce segajo- či pozdrav. Delavstvu pa kličemo: vsi do zadnega moža v naše bojne vrste. Živel delavska solidarnost! Živel razredni boj! — Več prizadetih delavcev.

ŽIVILSKA STROKA.

Ljubljana. Osred. društvo živilskih delav- cev, podružnice pivovarnarjev v Ljubljani skl- juče na dan 23. t. m. točno ob 5. uri popoldne v prostorih gostilne Reininghaus Spodnja Šiška svoj redni letni občni zbor. Udeležba dolžnost. Iz organizacij.

Centrala »Osrednjega društva živilskih delav- cev« v Ljubljani skljuje na 16. t. m. točno ob 6. uri zvečer v društveni pisarni 18. redno cen- tralno sejo. Posebna vabila se ne bodo razpoš- ljala odborikom. — Predsedstvo.

Maribor. Osred. društvo živilskih delavcev podružnice pivovarnarjev v Mariboru skljuje na dan 21. t. m. točno ob 9. uri dopoldne v pro- storih Delavskega doma svoj redni letni občni zbor. Udeležba dolžnost.

Tovarna Globus Vrhnika. Jasno je, da tu- kajšnja tovarna pod bleščečim imenom »Globus« še nikdar ni poznala pravega reda, odkar je njen obstoj.

In vendar je vodstvo te tovarne jako bistre glavice. Kdo bi si mislil! Vendar je to resnica.

Začelo je iskati pristašev za svojo taktiko na jako premeten način. To, kar nam je bilo odvzeto lansko leto, namreč takozvana »malca« ali »Gabelfrühstück« naenkrat ponuja sama z od- prtimi rokami.

Toda tega niso vsi deležni, samo nekateri imajo to prednost. Vodstvo jih pozna še izza lanskega leta. To so namreč oni, ki so ob času stavke pridno zajemali iz sklade »ocvrta jetra«, katere jim je ravnateljstvo postavilo na mizo, z besedo: »Jejte!« »Kdor pa ne dela, naj tudi ne le!« S temi besedami so bili žigosani oni, ki so trdno vstrajali ob času stavke.

Radi bi le vedeli kaj pomeni, da kar naen- krat ta radodarnost? Ali so se jim res iz usm- ljenja do delavstva, kar na mah omeščala njih trda srca? Neverjetno! In zakaj ne vsem enako?

Že vemo zakaj vse to in zakaj ravno no- vodošlim izkazuje vodstvo takšno radodarnost z »Gabelfrühstückom«.

Ali res mislite, da jim s tem zapirate oči, da ne vidijo, da stoji v njih krogu še kopica or- ganiziranih na katere čisto pozabljate v svoji dobrodušnosti in radodarnosti.

Ali jim s tem mislite zapreti pot do organi- zacije, do njihovih pravic?

Ali pa mislite, da s tem zapirate usta onim, ki jih vpregate do pozne noči v delo (do deset ali dvanajst ur), posebno ženske.

Gotovo še ne poznate zakona o zaščiti delav- cev, ki vam to prepoveduje. Ali res mislite, da vse spi, tudi ono malo številno organiziranih na katere ste čisto pozabili v svoji dobrodušnosti. Že veste zakaj!

Ne, ne, dobro vidimo kaj se godi okoli nas, radi bi le vedeli, ali bo vaša radodarnost takrat tudi tako velika, ko potrkamo na vaša vrata.

KEMIČNA STROKA.

V podružnici kem. del. Medvode-Goričane so bili izvoljeni na občnem zboru podružnice dne 3. decembra 1922 v podružnični odbor sledeči sodrugi: Bečan Ivan, predsednik; Zajc Leopold, namestnik; Bitenc Jože, tajnik; Turk Anton, na- mestnik; Polak Franc, blagajnik; Ribič Fran, na- mestnik; Erben Ana, Carman Avgust, Kuralt Viktor v nadzorstvo.

V podružnici kem. del. Moste pri Ljubljani se je vršil dne 28. decembra 1922. v prostorih g. Kavčič občni zbor podružnice. Občni zbor je otvoril predsednik s. Cof, ki je podal svoje po- ročilo. Po poročilih ostalega odbora je poročal tajnik osr. dr. s. Rejc o splošnem položaju delav- stva. Pri volitvi novega odbora je izrazil s. Cof željo, da naj se v odbor izvolijo sodrugi, ki bodo pri svojem delu nadomestili dosedanji odbor. Na občnem zboru se je vršila tudi precej živahna debata. Konstituiranje novega odbora objavimo prihodnjič.

Medvode - Goričane. Shod podružnice v Medvodah se bo vršil v nedeljo 21. januarja v gostilni pri g. Potisku ob 2. popoldne s sledečim dnevnim redom: 1. volitev delegata za centralni občni zbor; 2. poročilo o volitvi delavskih zaup- nikov; 3. raznoterosti. Udeležba dolžnost! Živiska stroka.

Objave in zahvale.

Važno za delodajalce in njih uslužbenca. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljub- ljani nas naproša za objavo sledečega opozorila: Ker je minister za socialno politiko statut Osred- njega urada za zavarovanje delavcev odobril, se prispevek za bolniško zavarovanje, ki je do- zdaj znašal v celokupnem iznosu 5% (za delo- dajalca in delojemalca skupaj) na podstavi § 197 tega statuta počenši z dnem 1. januarja 1923 zvi- ša na 6% zavarovanega zasluzka (mezde). Od te- ga prispevka plača delodajalec kakor doslej po- polovico t. i. 3%, drugo polovico pa ima pravico od- tegniti od plače (zasluzka) delojemalca. — Z istim dnem se uvede na podstavi naredbe mini- stra za socialno politiko od 7. decembra 1922. šte. 10.810, prispevek za Borzo dela v višini 5% celokupnega bolniško - zavarovalnega pri- spevka (delodajalca in delojemalca skupaj). Tudi ta prispevek plačata po polovici delodajalec in delojemalca, tako da odpade na delodajalca 2½%, druga polovica pa se lahko odtegne od zasluzka delojemalca. — Prispevek za zavaro- vanje za slučaj nezgode se na podstavi naredbe ministra za socialno politiko od 20. novembra 1922 šte. 8507 počenši z dnem 1. januarja 1923 zniža od dosedanjih 8% na 6% zavarovanega zasluzka in ga plača kakor doslej delodajalec v celoti. Prispevek za slučaj nezgode znaša torej od napovedanega dneva dalje za vsakih 100 Din zavarovanega zasluzka (mezde) tolikokrat po 6 par. kolikor znaša nevarnostni odstotek, v ka- terega je v zavarovanje priglašen obrat (podjet- je, gospodarstvo, gospodinjstvo) uvrščen, kar je razvidno iz uvrstitvenega odloka, ki ga je vsak delodajalec dobil oziroma ga bo še dobil. — O navedenih spremembah bodo vsi delodajalci še posebej obveščeni. — Kakor znamo, se deli za- varovani zasluzek po zakonu o zavarovanju delavcev v 17 mezdni razredov, na podlagi katerih se izračunavajo in predpisujejo v plačilo vsi zgoraj napovedani prispevki. Vsi prispevki se bodo predpisovali detajlirano na skupnem plačilnem nalogu. Vsled silnega navala dela in pomankanja osebja se je predpis prispevkov za minule mesece zakasnil, da mnogi delodajalci še niso dobili plačilnih nalogov; ker se je sedaj osebje pomnožilo, bo mogoče, da bodo prispevki za dobo do konca leta 1922. predpisani in pla- čilni nalogi zanje do najpozneje 31. januarja 1923. vsem delodajalcem dostavljeni. Po dovršeni re- organizaciji Okrožnega urada bo urad izdajal plačilne naloge, iz katerih bodo razvidni pri- spevki za vsakega delojemalca posebej.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Ker niso nekateri posamezni naročniki poravnali svoje zaostale naročnine, smo jim z da- našnjo številko ustavili nadaljnje pošiljanje naše- ga lista. Vse one, ki smo jim poslali prošli me- sec račune za naročnino »Delavca« pa opozarja- mo, da jih čim preje poravnajo.

Kulturni vestnik.

»Naši Zapiski« šte. 8., 9., 10. so iz- šli. Vsebinska: E. K.: Naše stališče do najvažnejših ustavnih določb. Friderik Adler: Nujen razkol in nuina združitev. Dr. Š. Ž.: Kritična študija o današnjem komunizmu. Peter Jug: Delavsko gibanje

in socializem na Angleškem. Žalski: So- cializem v Sloveniji. Peter Jug: Kaj je in kaj ni demagogija? Petrolej in politika. T.: Izza fronte. Pregled: Politika: Združitev socialističnih strank v Nemčiji. Gospodarstvo: Gospodarsko propa- danje Nemčije. Mezdne razmere v ino- zemstvu. Strokovni pregled: Strokovno vodstvo mezdnih gibanj. Boj rudarjev v Čehoslovaški. Socialna politika: Draginjske številke v raznih deželah. Kompenzacijske blagajne za dru- žinske doklade na Francoskem. Kul- tura: Esperanto kot učni predmet v šo- lah. — Delavstvu »Naše Zapiske« toplo priporočamo.

Boj med delom in kapitalom.

Dva velika razreda se bojujeta v svetovnem metežu. Kapitalistični razred se bojuje za nadvlado močnejšega nad slabejšim, delavski razred, ki ima po številu večino, se bojuje za gospodarsko enakopravnost vseh ljudi, vseh narodov in vseh ver. Človeški rod morda ne pomni tako ostrega boja, kakor se od- igrava danes po celem svetu. Samo ne- kateri najvažnejši dogodki nam bodo po- trdili, da imamo prav. Niti ni potreba, da bi se ozirali predaleč. Že v lastni državi opazimo nešteto takih prask, ki so pa še- le začetek najhujšega.

V Jugoslaviji živi delavstvo v naj- večji brezpravnosti in anarhiji. Na eni strani očetje in varuhi protidelavskih za- konov, na drugi strani pa demagogi, ki begajo delavstvo in izrabljajo njegov ne- prijeten položaj v zlobne namene.

V zadnjem času se nahajajo v hudem boju in sporu pomorščaki (transportni delavci) s podjetniki in lastniki ladij. Sa- vez jugoslovanskih pomorščakov proti s stavko, ako podjetniki ne sprejmejo zah- tev saveza. Federacija (zveza) podjetni- kov je odvrnila zahteve, vendar pa se boji, da se delavstvo ne posluži zadnjega sredstva in zato se še niso končnojav- no odločili in izjavljajo, da bodo skušali spor odstraniti. V ostalem je jugoslovan- sko delavstvo izvanredno izmučeno od neprestanih bojov. Opažati pa je, da se delavstvo zaveda svojega položaja, ki ga bo izrabilo za utrditev svojih organizacij.

Na Balkanu je delavstvo v približno istem položaju. Na Bolgarskem in Or- škem divja meščanska vojna, v kateri je najbolj prizadeto in oškodovano delav- stvo, ki pa še ni toliko zavedno, da bi se uprlo pokoljem in napravilo konec nepo- trebnim bojem.

Iz Rusije prihajajo mnogo bolj raz- veseljive vesti. Rusko delavstvo kaže svetu, kaj vse zmore delavski razred. Že v državni organizaciji opazimo spre- membo. Sovjetski Rusiji se je priključila republika Daljnega vzhoda (Sibirija itd.) Ruska sovjetska republika je postala se- daj država z obnovljenimi vidiki in nosi nov naslov: »Zveza ruskih sovjetskih republik«. Obsega pa danes že isto ozemlje kot pred vojno: od Karpatov do Tihega morja. Isto obnovo opazamo v notranjem življenju ruskega naroda.

Novi vojaški zakon predvideva vo- jaško obveznost do 40. leta (pri nas do 60. leta); in sicer v pehoti 1½ leto, v konjenici 2½ leti, pri topništvu 3 in pol leta in v mornarici 4 in pol leta. S tem zakonom namerava ruska vlada zmanj- šati svojo armado.

S 1. januarjem je ruska vlada izdala nove bankovce, katerih vrednota bo slo- nela na zlatu in srebru. S tem se bo ru-

belj ustalil in povečal svojo vrednost.

Sovjetska vlada misli reformirati sistem ruskih sodišč in se posebno zanima za sistem ameriških sodišč.

Prava novost za Rusijo je bila ladja, ki je prejadrala pot iz Baltiškega morja v Kaspiško morje s 1000 tonami tovara. Za »razorano« Rusijo je to pravi čudež. Angleži se za ta napredek zelo zanimajo, posebno, ker je ladja nemška last.

Ameriški delavci (krojači) so ustanovili društvo, z namenom, da obnove krojaško industrijo v Sovjetski Rusiji na moderni podlagi. Namen tega društva je, pomagati deželi, ki jo vodi delavstvo samo in odpomoči pomanjkanju oblačil. Rusija je imela mnogo surovin; te surovine pa bi morala izvažati, ker nima industrije, da bi sama izdelovala. Pojavila so se med organizatorji te akcije sicer nesoglasja, upati pa je in naša želja je, da se uresniči humanitarne želje ameriških krojačev, ker bo v interesu delavske Rusije in zadrugištva.

V Nemčiji se nahaja delavstvo v hudem boju z različnimi nacionalističnimi bandami, ki ogrožajo obstoj nemške republike. Središče tega monarhističnega hujskanja je na Bavarskem.

Na drugi strani pa se snuje baje blok vseh delavskih strank (pridružujejo se tej akciji celo komunisti) proti francoskemu imperiju na zapadni meji.

V Švici je 20. decembra 1922. končala velika stavka stavcev. Švicarski stavci so se morali vrniti na delo pod krutim terorjem tiskarskih podjetnikov. Vlada »svobodne« Švice je stala tekom stavke na strani podjetnikov in stavkajoče preganjala, kjer jih je le mogla.

V Italiji brezposelnost vedno bolj narašča. V zadnji številki »Delavca« smo poročali, da je število brezposelnih v Italiji približno 200.000. Temu poročilu moramo prisoditi pomanjkljivost v toliko, da je število brezposelnih v Italiji meseca decembra l. l. znašalo 354.000. Tej brezposelni armadi so se pridružili še odpuščeni državni uradniki in policaji, tako, da je v Italiji danes preko 400.000 brezposelnih.

Na Francoskem se nahaja delavstvo v hudem boju za 8urni delavnik, ki ga hočejo francoski kapitalisti z najboljšimi sredstvi odpraviti.

V znak protesta so stavkali 54 dni francoski transportni delavci. Kljub temu, da jih je podpirala Mednarodna zveza železniških in transportnih delavcev, stavka ni imela zaželjenega uspeha in francoski podjetniki dan za dnem trgajo in jemljejo delavstvu pravice, za katere se je francosko delavstvo borilo 60 let.

V Belgiji se ponavlja v tem času isto kot na Francoskem. V ospredju se bojujejo transportni delavci, posebno v Antverpnu (glavnemu belgijskemu pristanišču).

Na Angleškem manifestira delavstvo za brezposelne delavce in zahteva, da se zvišajo brezposelne državne podpore. V nedeljo 7. t. m. so se vršile po celi Angleški velike manifestacije za brezposelne delavce. Istočasno napadajo brezposelne množice razne državne urade in zahtevajo za svoje družine kruha.

Na Irskem je izbruhnil v dnevih »božičnega miru« ogromen štrajk irskih železničarjev, ki traja še danes. Pogajanja med delodajalci in delojemalci so se razbila.

V Ameriki se bavi delavstvo sedaj najbolj z vprašanjem takozv. »enotne fronte«. Delavske stranke žele, da se

združijo v veliko stranko, ki bo zmožna varovati proletariat pred kapitalističnimi napadi. Socialistična stranka smatra ta korak za prezgoden, ker vidi v tem le iztreženje ljudstva, ki pa še ni umirjeno. Stoji na stališču, da bo prinesel ustanovitev federativne delavske stranke razvoj sam. Popolnoma pravilna taktika!

K razmeram v ameriških delavskih vrstah se bomo še povrnili.

V Avstraliji je zmagala pri volitvah delavska stranka z veliko večino. Sedanja meščansko - kapitalistična vlada je doživela hud poraz.

Velika socialna gibanja po celem svetu so najboljši učitelji delavskega razreda.

Utrinki.

Temelj kapitalistične moči je v tem, da posedujejo oni vsa produkcijska sredstva, kakor: rudnike, stroje, železnice itd. S podružabljenjem teh sredstev bo podružabljena tudi moč.

Tedenski pregled.

Ljubljana, 9. januarja 1923.

Takoj ob polomu centralnih držav je stavil takratni predsednik Zedinjenih držav ameriških predlog v senatu, naj pošlje Amerika svoje zastopnike v reparacijsko komisijo. Toda nezaupanje Amerike napram Evropi je bilo že takrat tako omajano, da je senat Wilsonov predlog odklonil. Ko se je Wilson umaknil z mesta vodilnega državnika Amerike, se je bolj in bolj odtegovala sodelovanju pri obnovi Evrope. Kakor smo že večkrat ugotovili, se je Amerika postavila na stališče, da se ne bo vmešavala v evropske zadeve in tega načela se je Amerika tudi držala do letos. Koncem prošlega leta pa se je pokazal preokret, ki nastopa letos še jasneje. Že na lozanski orientski konferenci je stopala ameriška delegacija v ospredje. Razen tega pripravlja Amerika posebne komisije, ki odpotujejo v Evropo proučevati razmere. In Wilsonov predlog je ponovil pred kratkim v ameriškem senatu senator Robinson. Vlada je ta predlog ugodno sprejela in je tako pričakovati, da bo Amerika kmalu odločala v Evropi. Anglija je stvar že razumela in obljubila Ameriki, da ji povrne vse dolgove.

Ta Robinsonov predlog ni prišel tako ne pričakovano. Predsednik Harding je že dalje časa razmišljal o tem, kako bi se brez izgube za Ameriko približal Evropi, predvsem antanti. V tem smislu so se že vršila pogajanja med zastopniki Amerike in Evrope. Na željo predsednika Hardinga je državni departement (departma — oddelek) znova vprašal antanto, ali bi ji bila dobrodošla posredovalna akcija Zedinjenih držav, ako bi se ne dosegel sporazum antante in drugih evropskih držav glede konsolidacije Evrope. Anglija, Italija in Belgija so že sporočile, da ameriško posredovanje sprejemajo, dočim stališče Francije še ni znano.

Italijanska zunanja politika je naletela na trd oreh v vprašanju svojih kolonij v Afriki. Ne bilo bi nič čudnega, ako bi bila po porazu italijanske vojske tepena tudi italijanska diplomacija. Izza časov pokojnega Menelika je vrelo proti Italijanom, sedaj pa se je postavila proti Italijanom enotna fronta vstavev v Cirenaiki in v Tripolisu. Na čelo uporniškega gibanja se je postavil sunški princ, ki se je proglasil za kralja zedinjene Libije.

Reparacijska komisija je dospela do razpotja; ali nastopiti z odločnostjo ali pa sploh prenehati. Komisija se je pod pritiskom Francije odločila za prvo pot. Najprej je ugotovila, da je Nemčija sama zakrivila zamudo glede dobave premoga Franciji. Ker se je Nemčija za

mučila tudi z dobavo lesa, je Francija mnenja, da je treba nastopiti proti Nemčiji z vso brezobzirnostjo. Francija ima v smislu mirovnih določb pravico, da v takih slučajih nastopi proti Nemčiji na lastno pest s sankcijami. Tu pride v poštev vojaška zasedba nemškega ozemlja. Ministrski svet v Parizu je sklenil, da francoske čete zasedejo nekaj ozemlja ruhrske kotline ter več industrijskih središč v Porenju. Med Francijo in Nemčijo se ustanovi posebna carinska meja. Te akcije se udeleži tudi Belgija, ki bo mobilizirala nekaj svoje vojske. Italija stoji ob strani, vendar oficijelno pozdravlja okupacijo; nadela si je pač zopet hinavsko krinko. Francoski ministrski predsednik Poincare je poslal vsem vladam male antante brzojavko, v kateri pojasnjuje razloge, ki so privedli francosko vlado do omenjenega nastopa proti Nemčiji. Pri tem omenja, da hoče Nemčija na vsak način razbiti verzajlsko mirovno pogodbo. V tej brzojavki so se Francozi prvi pot toliko upognili, da ne zahtevajo od nas, naj se opredelimo za francosko ali angleško politiko. Brez dvoma bo krenila jugoslovanska diplomacija na eno pot, ki bo najbolj nerodna.

Francoska namera je vzbudila v Nemčiji seveda silen odpor. Nemčija sama trosi v svet vesti, da se bo uprla, četudi z orožjem. Res je, da se snujejo nove monarhistične organizacije, ki skušajo v tem nejasnem položaju kovati svoj politični kapital.

Italija pripravlja preosnovo svoje armade. Zimski čas bo imela vojska manj moč, kakor poletni. Vmes posega seveda tudi D'Annunzio, ki je po eni strani prepovedal snovanje novih oboroženih legionarskih formacij, na drugi strani pa se je zvezal z fašisti in ustanavlja nove oborožene skupine, da eventualno udari na Reko ali Dalmacijo. Zanimivo je, da se je ravno ta čas uprla kraljeva garda, ki so jo morali ukrotiti orožniki. Če že torej najzanesljivejši niso dovolj zvesti, se ima laški kralj bati še težkih časov in bo moral pač prositi, da ga čuvata Mussolini in D'Annunzio osebno, če se morda ne premislita in postaneta čez noč republikanca.

V znamenju našega časa se je dogodil v Pragi zopet umor, ki je težko začet čehoslovaško republiko. Pod streli atentatorja je padel čehoslovaški finančni minister dr. Rašin, ki je znal očuvati čehoslovaško valuto padca in je čehoslovaško krono tako dvignil, da se prišteva k zdravi valuti.

Zadnje čase so se pojavljale vesti, da sta sovjetska Rusija in Čehoslovaška republika sklenili zvezo, po kateri sta obvezani v slučaju spopada s katerokoli državo druga drugo podpirati. Čehoslovaški službeni viri te vesti zavračajo kot popolnoma neosnovane in navajajo, da obstoji med obema državama le trgovska pogodba.

Spor med Turčijo in Grško postaja vedno opasnější in nevarnost nove vojne je pred durmi. Z uspehi lozanske konference niso zadovoljni niti Turki niti Grki in si skušajo pomagati, kakor pač vedo in znajo. Turčija kakor Grška koncentrirata svoje čete, zadnja v Trakiji. Na posredovanje Angležev in Francozov je Grška odgovorila, da ne more trpeti dosedanjega položaja, in da se mora pripraviti na morebitne napade na svoje ozemlje. Z ozirom na predstoječe dogodke je Grška ukinila tranzitni promet z Jugoslavijo.

Volilna borba se razvija z vso ljutostjo. Radikalci nastopajo po eni strani zelo nasilno, po drugi strani pa iščejo stika in zvez z vsemi mogočimi strankami: z bunjevci, klerikalci, muslimani, zemljoradniki itd., ter konferirajo sedaj z dr. Korošcem, sedaj z dr. Sušteršičem, sedaj s slovenskimi radikalci itd. Po vseh krajih Jugoslavije se vrše volilni shodi, od katerih so nekateri tako burni, da mora posredovati policija. Ministri in poslanci pa potujejo, da je veselje.

V imenu Strok. komisije (P. odb. GDSJ.).

Izdajatelj: France Svetek.

Odgovorni urednik:

Ivo Meznarič.